

Jana Žežulková

Venga, anda, vaya: gramatikalizované imperativy v současné španělštině

(posudek vedoucího bakalářské práce)

Pozoruhodná práce Jany Žežulkové je věnována tématu, které stojí na pomezí morfosyntaxe, textové lingvistiky a pragmatiky. Tato skutečnost kladla na autorku velké odborné nároky, zvláště když si uvědomíme, že jde o práci bakalářskou. Domnívám se, že Jana Žežulková se s těmito nároky vyrovnala výborně, takže práce svou úrovní přesahuje standard obvyklý u bakalářských prací.

Výborná orientace v tématu a schopnost analytického uvažování se odráží již v základní struktuře práce: autorka začíná zdánlivě zeširoka, ale čtenář si během jejího výkladu postupně uvědomuje oprávněnost širokého záběru. Aby totiž bylo možné precizně odlišit ta užití forem typu *venga*, která se gramatikalizovala a podstatným způsobem zredukovala svou původní slovesnou modální náplň, je třeba vysvětlit koncepci modality, se kterou autorka pracuje, a definovat základní funkce imperativu a subjunktivu. Těmto tématu je věnována druhá z osmi kapitol práce (kapitola první uvádí do tématu). Třetí kapitola popisuje proces postupné ztráty některých významových složek imperativu a nabývání významů jiných. Tento vývoj je předpokladem gramatikalizace, tedy jazykového procesu, který je pro práci klíčový a jehož analýza tvoří náplň čtvrté kapitoly. Výsledek gramatikalizace imperativů je v práci důsledně označován pojmem gramatikalizovaný imperativ (v sekundární literatuře lze jistě nalézt i termíny jiné); detailní rozbor jeho pragmatických a diskurzivních vlastností, obohacený o jeho nejrůznější možné typologie, které jsou převzaty ze sekundární literatury a které akcentují tu jeden, tu druhý pragmatický nebo diskurzivní rys zkoumaných forem, je obsahem páté a šesté části. Těchto šest úvodních kapitol tvoří teoretickou část práce. Praktická část je obsažena v kapitole sedmé, jež má podobu případové studie zkoumající na paralelním korpusu *InterCorp* výskyt gramatikalizovaných imperativů *anda*, *venga*, *vaya* a *vamos* a jejich českých ekvivalentů. Osmá kapitola přináší závěrečné shrnutí výsledků práce.

V úvodu svého hodnocení bych chtěl zdůraznit, že práce je podle mého soudu po všech stránkách vydařená a na bakalářskou práci velmi vyzrálá. Tato vyzrálost se odráží hned v několika aspektech.

Prvním z nich je již zmíněná autorčina schopnost logicky strukturovaného výkladu a analýzy podstatných aspektů zkoumaného problému. Příkladem této schopnosti může být výklad na s. 9–10, kde autorka musí důsledně rozlišovat mezi formou a významem

zkoumaných výrazů, aby mohla odpovídajícím způsobem popsat proces gramatikalizace. Nezaznamenal jsem, že by se v rozsáhlých teoretických pasážích dopustila výrazného zjednodušení problematiky nebo že by opomněla nějaký významný aspekt problému. Jiným dokladem zmiňované schopnosti může být zvolený postup popisu korpusového materiálu: autorka dle mého soudu rozumně odolala svodu statisticky vyhodnocovat české ekvivalenty zkoumaných konstrukcí a zvolila komentovanou analýzu prototypických příkladů (sama ji skromně nazývá „úvahou“).

Dalším obecným kladným rysem práce je práce se sekundární literaturou: domnívám se, že autorka vzala v potaz vše, co je v současné sekundární literatuře o tématu relevantní, a to práce čistě teoretické i ty, které směřují k praktičtějšímu popisu zkoumaného jevu. Bibliografie práce je proto většinou tvořena pracemi, jež svou obtížností a teoretičností patří spíše do práce diplomové. V některých pasážích – mám na mysli především kapitolu věnovanou různým typologiím gramatikalizovaných imperativů – by sice bylo možné některé převzaté pasáže zkrátit, je ale pravda, že takto práce představuje poměrně úplný přehled stavu vědění o tématu.

Konkrétní témata k diskusi při obhajobě:

- Různorodost typologií gramatikalizovaných imperativů je mj. odrazem významné role, kterou u tohoto tématu hraje pragmatika a vliv kontextu. Do jaké míry lze podle autorčina názoru vytvořit univerzální, jednotnou, a přitom úplnou typologii?
- Autorka opakovaně mluví o vlivu intonace na význam zkoumaných forem. Tímto směrem by se nepochybně mohl ubírat další výzkum tématu: bylo by možné vytvořit určitý korpus nahrávek a zkoumat intonaci s pomocí moderní techniky užívané fonetiky.
- Do jaké míry jsou podle autorčina názoru české protějšky zkoumaných španělských forem ovlivněny „návodností“ originálního textu?
- Může autorka podrobněji komentovat svou hypotézu vyslovenou na s. 55?
- Podoba korpusu, který si autorka sestavila, je pochopitelně ovlivněna tím, že potřebovala, aby byl takový korpus co největší. Je otázka, zda lze tímto způsobem nerozlišeně pracovat s překlady ze španělštiny a do španělštiny, nebo dokonce s překlady z třetích jazyků. Až bude korpus *InterCorp* větší, bude možné pracovat způsobem metodologicky čistším. V práci ale asi bylo možné u příkladů z korpusu respektovat pořadí jazyků podle směru překladu.

- Jediná má drobná výhrada k práci se týká formální úpravy: v mé kopii se v textu mezi stranami 20–26 objevují uprostřed některých slov číselné znaky – evidentně jde o technický problém s počítačem. Podobně nejsou v bibliografii všechna díla seřazena podle abecedy.

Celkově předkládanou bakalářskou práci považuji za velmi zdařilou, jednoznačně ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou *výborně*.

V Praze dne 4. 6. 2014

doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.